

Kormányzati körkép 2011

Összefoglalás magyarul

- Az állami szektor hatékonyságának és hatásfokának javítása érdekében a kormányzati teljesítmény felmérésének szükségességét már régen felismerték. A 2008-ban kezdődött pénzügyi és gazdasági válságot követően azonban minden korábbinál nagyobb szükség van a pontos és jól időzített adatokra, melyek célja segíteni a kormányzatokat a tájékozott döntések meghozatalában arra vonatkozóan, hogy miként és mely területeken rangsorolják a kiadásokat, csökkentsek a költségeket, és segítsék elő az innovációt az államigazgatásban. Az államháztartás egyensúlyának helyreállítása az OECD területén számos kormányt arra indított, hogy költségvetési szigorításokat léptessen életbe, befagyassza a kereseteket az állami szektorban, vagy csökkentse az állami munkaerő létszámát 2010-ben. A 2011. évi Kormányzati körkép megállapításai fontos jelentőséggel bírnak a legtöbb OECD-ország jelenlegi megszorító intézkedései által felvetett politikai kérdésekre és problémákra vonatkozóan.
- A 2011. évi Kormányzati körkép mind a tag-, mind a partnerországokra vonatkozóan közel 60 mutatóból álló összeállítást bocsát a döntéshozók és a nyilvánosság rendelkezésére, hogy segítse a kormányzati teljesítmény elemzését és összehasonlítását. A kiadvány a kormányzati tevékenységek teljes „termelési láncából” származó adatokat foglal magában: a befolyt bevételekre vonatkozó információkat; a kormányzati kiadásokra, a foglalkoztatásra és a bérekre vonatkozó inputmutatókat; a kormányzat egészére és egyéni szektorokra, mint például az oktatásra, egészségügyre és adóigazgatásra vonatkozó kimeneteli adatokat. Továbbá, a Kormányzati körkép összehasonlító adatokat is közöl az átláthatósággal és integritással, a szabályozói irányítással, a közszolgálatok humán erőforrás-menedzsmentjével és a szolgáltatások nyújtásával kapcsolatos közgazdálkodási gyakorlatokról. Ezek a mutatók bepillantást nyújtanak a politikai megközelítésekbe, és gyakorlati példákkal szolgálnak a működőképes és működésképtelen megoldásokról. A kiadvány emellett információt kíván nyújtani az állami szektort érintő reformpolitika tárgyában folytatott nyilvános vitához is.

A kormányzatok fontos szerepet játszanak a gazdaságban és a társadalomban, ezért hatékony működésük elengedhetetlen

A kormányzatok felelősek a gazdasági növekedés és a társadalmi fejlődés elősegítéséért, a javak és szolgáltatások biztosításáért, az üzleti vállalkozások és egyének viselkedésének szabályozásáért, valamint a jövedelem újraelosztásáért. E tevékenységek hatókörét és terjedelmét jól tükrözi, hogy 2009-ben az OECD-tagországok általános kormányzati kiadásai átlagosan a GDP közel felét képviselték. Ez ugyanabban az évben mintegy 16 000 USD egy főre jutó vásárlóerő-paritásnak felelt meg. Az OECD-országok zömében a szociális védőprogramok jelentették a legnagyobb kiadási kategóriát, melyek átlagosan az összes kiadás közel 34%-át képviselték 2008-ban. Az egészségügyre (az összkiadások 14,7%-a), az általános közszolgáltatásokra (13,1%, amely magában foglalja a hitelkamat-fizetést), valamint az oktatásra (13,1%) fordított összegek az összes kiadásoknak úgyszintén jelentős hányadát képviselték. Vásárlóerejük mellett a kormányzatok egyben jelentős munkaadók is: az OECD területén átlagosan az összmunkaerő közel negyede dolgozik állami munkakörben.

A kormányzatok jelentősen növelték gazdasági lábnyomukat a válságot követően

A Kormányzati körkép adatai megmutatják, hogy az állami kiadások milyen mértékben emelkedtek a GDP-hez viszonyítva a válság előtt és után. A válságot megelőző időszakban, 2000 és 2007 között az OECD-tagországok átlagosan a GDP 0,6 százalékpontjával csökkentették kormányzati kiadásukat. A válság beköszöntét követően azonban a kormányzati kiadások aránya OECD-szerte 4,9 százalékponttal növekedett a 2007-2009 közötti időszakban. E növekedésnek csupán egy része tükröz GDP-csökkenést; egy másik hányad ismét csak a megnövekedett kormányzati kiadásokat illusztrálja, amelyeket a válságra válaszul a pénzügyi rendszer stabilitásának biztosítása és a gazdaság élénkítése tett szükségessé. A 2007-2009 közötti időszakban a GDP arányában számított legnagyobb mértékű kormányzati kiadásnövekedés Írorszáiban (+ 12,1 százalékpont) és Észtországban (+ 10,8 százalékpont) következett be.

Számos OECD-kormányzatnak kell tekintélyes költségvetési konszolidációs tervet végrehajtania az adósság csökkentése vagy stabilizálása érdekében

Az OECD területén általános az egyetértés azzal kapcsolatban, hogy az államháztartási hiány számos OECD-országban fenntarthatatlan szintre emelkedett. Az elkövetkezendő években a költségvetési politikára háruló következmények jobb megértése érdekében az OECD becsléseket készített a különböző országok költségvetési konszolidációs szükségleteiről. Ezek szerint a GDP-arányos államadósság 2026-re történő stabilizálásához átlagosan a potenciális GDP körülbelül 4%-ának megfelelő javulásra van szükség a 2010. évi pénzügyi pozíciókhoz képest. Továbbá, az elkövetkezendő 15 évben a GDP átlagosan 3 százalékat kitevő nagyságrendben kell ellentételezni a népesség elöregedésével összefüggő költségekből, így többek között az egészségügyi- és nyugdíjkiadásokból eredő kiadásoldali nyomást. A költségvetési egyensúly fenntarthatóságának megteremtéséhez olyan megállapodásra van szükség az állampolgárok, a vállalkozások és a kormányzatok között, amely meghatározza, milyen szintű szolgáltatásokat vár el a társadalom a kormányoktól, és milyen mértékben hajlandó e szolgáltatásokért fizetni.

Az OECD-országok többsége a közszolgáltatások csökkentését vagy átszervezését célzó politikai intézkedéseket vezet be, vagy ilyeneket tervez

Az OECD 2010. évi stratégiai humán erőforrás-gazdálkodási felmérésében részt vevő OECD-országok több mint háromnegyede számolt be arról, hogy olyan reformokat folytat, illetve tervez megvalósítani, amelyek a központi kormányzaton belül csökkentik majd a közalkalmazottak jelenlegi létszámát. Továbbá, tizenöt OECD-országban pótlási arányszámokat határoztak meg a nyugdíjba vonuló alkalmazottak nyomán megüresedett álláshelyek betöltésére. Ezek az arányszámok nagy szórást mutatnak: míg Spanyolországban például minden 10 nyugdíjba vonuló alkalmazott helyére csak 1 új alkalmazott kerül, addig Izraelben és Koreában 8.

A kulcsfontosságú központi kormányzati állásokra vonatkozó új béradatok meglehetősen egalitárius bérstruktúrákat mutatnak az állami szektorban

Az OECD most először gyűjtött adatokat a központi kormányzatok alkalmazotti bérezésére vonatkozóan a legfontosabb minisztériumokban, jelesen a felső vezetők, középvezetők, szakemberek és titkárok körében. E szakmákra vonatkozóan az adatok az OECD-országokban érvényes relatív teljes díjazást mutatják, amely nem csak a fizetéseket és a béreket, de a szociális juttatásokat, illetve a jövőbeni nyugdíj megtakarításokat is magában foglalja. A válaszadó országokban a felső vezetők teljes díjazása 2009-ben átlagosan csaknem 235 000 USD volt (vásárlóerő-paritáson számítva), míg a szakemberek, mint például a közgazdászok és a statisztikusok éves jövedelme körülbelül 90 000 USD-t tett ki (szintén vásárlóerő-paritáson számítva). A vezető beosztású és a közigazgatási titkársági alkalmazottak átlagosan 50 000 és 60 000 USD közötti díjazásban részesültek (vásárlóerő-paritáson számítva). Ezek az adatok meglehetősen egalitárius bérstruktúrákat mutatnak az állami szektorban: a központi kormányzatban dolgozó felső vezetők (akik pozíciója miniszterhelyettesi vagy vezérigazgatói pozíciónak felel meg) kétszer annyit keresnek, mint a politikai elemzők, és körülbelül négy és félszer annyit, mint az átlag titkársági alkalmazott. A 2011. évi Kormányzati körkép a tanárok, orvosok és betegápolók fizetéséről, illetve éves jövedelméről is szolgáltat adatokat a munkaerőpiacon az egyéb egyetemi végzettséget igénylő szakmákban elérhető átlagos keresethez viszonyítva.

A „kockázatos” kormányzati pozíciókban dolgozók magánérdekeltségeinek felfedése nem mindig kötelező, illetve az információt nem mindig hozzák nyilvánosságra.

A 2011. évi Kormányzati körkép új adatokkal szolgál a magánérdekeltségek felfedésére vonatkozóan a három kormányzati ágazatban, valamint a „kockázatos” pozíciókban dolgozókat, például a pénzügyi hatóságok munkatársait, a közbeszerzésekkel foglalkozókat, illetve az adó- és vámhivatalok munkatársait érintő közzétételi kötelezettségekről. Az eredmények szerint a potenciális érdekkonfliktusok megelőzése a kockázatos területeken például elsősorban a külső pozíciók és az ajándékok felfedésére és tilalmára vonatkozik. Mindeközben a tagállamok 63%-ában a pénzügyi szabályozó szervezeteknek nem kell felfedniük alkalmazottaik korábbi munkaviszonyát, és az országok több mint felében nem kötelező az e pozíciókra vonatkozó jövedelmi források és összegek közzététele sem.

Az üzleti vállalkozások továbbra is megelőzik az állampolgárokat az online kormányzati szolgáltatások használatára terén

Az állampolgárok és a vállalkozások is egyre inkább előnyben részesítik és alkalmazzák a digitális csatornákat a kormányzattal folytatott kapcsolattartásban. Bár az online szolgáltatások állampolgárok általi igénybe vétele az Európai Bizottság által vizsgált összes OECD-tagországban növekedést mutatott az elmúlt években, mégis az üzleti vállalkozások azok, amelyek még mindig jobban kihasználják az e-kormányzati szolgáltatások nyújtotta lehetőségeket. 2010-ben az üzleti vállalkozások átlagosan 80%-a használt e-kormányzati szolgáltatásokat az állampolgárok körülbelül 40%-ához viszonyítva. Az online szolgáltatások cégek általi viszonylag jelentősebb mértékű igénybe vétele a szélessávú internet cégek általi nagyobb mértékű használatával, valamint az elektronikus kommunikációs eszközök közbeszerzési és egyéb tevékenységekre való alkalmazására irányuló kormányzati ösztönzők biztosításával magyarázható. A növekvő felhasználói arány kritikus fontosságú lesz abban a folyamatban, melynek célja az, hogy az e-kormányzati szolgáltatások a kormányzati szolgáltatásnyújtás költséghatékonyabb és praktikusabb formájává váljanak.

A különböző országok lépéseket tesznek a bizalom helyreállítására a kormányzati információk és adatok nyilvánossá tételével

Az információ szabadságát biztosító törvények a nyitott kormányzás jelentős alappilléret alkotják, s hozzájárulnak az átláthatóság erősödéséhez, a kormányzat elszámoltathatóságának fokozásához, valamint a tájékozott részvétel elősegítéséhez a politikaalkotásban. Jelenleg az OECD 2010. évi, nyitott kormányzást vizsgáló felmérésében részt vevő országok egy kivétellel mind rendelkeznek az információ szabadságát biztosító jogszabályokkal/rendeletekkel, melyek célja az információhoz való hozzáférés jogának garantálása. A legtöbb OECD-országban az információ

szabadságát biztosító törvények hatásköre vertikálisan kiterjed az összes kormányzati szintre, és körülbelül fele részükben horizontálisan is a központi kormányzat összes ágára (törvényhozói, bírósági és végrehajtói ág). Továbbá, az összes OECD-ország proaktív módon közzéteszi a nyilvános információkat, bár az ilyen módon nyilvánosságra hozott információ típusa széles ingadozást mutat: az országok többségében proaktív módon közzéteszik a költségvetési dokumentumokat, az éves minisztériumi beszámolókat és az auditálási jelentéseket, de csupán kis számban közlik proaktívan a közalkalmazottak és fizetésük listáit. Az OECD területén egyre gyakoribb az adminisztratív információk nyitott adatformátumban történő közzététele. Ez lehetővé teszi a nyilvános információ mások általi újrafelhasználását, és elősegíti az innovációt.

A stratégiai gondolkodásmód és az erős vezetői szerep a közszolgáltatások terén fontosabb, mint valaha

A stratégiai előrettekintésre és kockázatkezelésre fordított kormányzati kapacitások létrehozása a jövőbeni válságok enyhítésének és a változó feltételekhez való alkalmazkodásnak fontos tényezője lesz. A stratégiai menedzselési gyakorlatoknak az OECD-országok központi kormányzatában való alkalmazásának mértékére vonatkozó új adatok azt mutatják, hogy míg a legtöbb ország munkaerőtervezési mechanizmusokat léptetett életbe többek között például a demográfiai változások figyelembe vételére, számos egyéb államban csak ad hoc jelleggel alkalmazzák e gyakorlatokat. Az egyéb kérdések, mint például a kiszervezés és/vagy az információtechnológiák beépítésének lehetősége a szolgáltatásnyújtásba kevesebb figyelmet kapnak a humán erőforrás-tervezés gyakorlatában. A változó trendeket és az állampolgári szükségleteket figyelembe vevő stratégiai politikák kialakítása természetesen fontos, azonban e kezdeményezések hatékony és koherens végrehajtása az egész kormányzatra kiterjedően megköveteli a kiváló képességű és tehetséges főtisztviselők jelenlétét is. Az OECD-országok többsége általános foglalkoztatási keretpolitikájában külön csoportnak tekinti az állami főtisztviselőket. A felmérési eredmények azonban azt mutatják, hogy - a gyakorlatban - bizonyos OECD-országok másoknál jobban képesek azonosítani a potenciális főtisztviselőket még a karrierjük elején azáltal, hogy nagyobb hangsúlyt helyeznek a teljesítményük felmérésére, vagy ösztönzőkkel a maximális teljesítményre sarkallják őket.

Az OECD-országok átlagos közbeszerzési kiadásai jelentős mértékűek, utat nyitva a veszélyeknek és a lehetőségeknek egyaránt

A közbeszerzési piacok becsült átlagos mérete az OECD-térségben meghaladja a GDP 12%-át. Ennélfogva a kormányzatok jelentős lehetőségekkel rendelkeznek a közbeszerzési kiadások politikai eszközként való felhasználására, melyek célja, hogy elősegítsék az innovációt, illetve a fenntarthatóbb fogyasztást és termelést. Azonban csupán az országok 57%-a rendelkezik formális definícióval arra vonatkozóan, hogy mi minősül például zöld beszerzésnek, és csupán igen kevés ország gyűjt adatot a zöld kritériumok alapján odaítélt megbízások számáról vagy értékéről. Ezek a tranzakciók ugyanakkor méretüknél és komplexitásuknál fogva jobban ki vannak téve a pazarlás, a csalás és a korrupció veszélyének. A kormányzatoknak e veszélyeket nagyobb átláthatóság és nyilvánosság biztosítása révén kell korlátozniuk.

A 2011. évi Kormányzati körkép ezen és egyéb fontos megállapításai megmutatják a bizonyítékok lehetséges és kívánatos értékét és szerepét a politikák kialakítása terén. A projekttel, kiegészítő adatokkal, valamint az egyes országokra vonatkozó feljegyzésekkel kapcsolatos további információ az alábbi helyen érhető el: www.oecd.org/gov/indicators/govtaglance. A StatLinks nevű szolgáltatás biztosításával a kiadvány lehetővé teszi az olvasók számára a szóban forgó adatokat tartalmazó Excel fájlok letöltését is.

© OECD

Ez az összefoglalás nem hivatalos OECD fordítás.

Ez az összefoglalás abban az esetben másolható, ha megemlítsre kerül az OECD szerzői joga és az eredeti kiadvány címe.

A többnyelvű összefoglalások az eredetileg angol ill. francia nyelvű OECD kiadványok kivonatos fordításai.

Az OECD on-line könyvesboltban díjmentesen állnak rendelkezésre: www.oecd.org/bookshop

További információ kérhető a Közügyi és Kommunikációs Igazgatóság Jogi és Fordítási Csoportjától: rights@oecd.org,
fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

Látogasson el honlapunkra: www.oecd.org/rights

